

UCHWAŁA NR LXV/1452/2023
RADY MIEJSKIEJ W BIELSKU-BIAŁEJ

z dnia 23 listopada 2023 r.

w sprawie przyjęcia "Programu Wspierania Rodziny oraz Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026"

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6a i pkt 16, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm), art. 4 ust. 1 pkt 3a i pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526 z późn. zm), art. 176 pkt 1, art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 z późn. zm.)

Rada Miejska
Postanawia

§ 1. Przyjąć „Program Wspierania Rodziny oraz Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026”, w brzmieniu ustalonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Bielska-Białej.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od dnia 1.01.2024 r.

Przewodnicząca Rady Miejskiej

Dorota Piegzik-Izydorzyc

Załącznik do uchwały Nr LXV/1452/2023
Rady Miejskiej w Bielsku-Białej
z dnia 23 listopada 2023 r.

**PROGRAM WSPIERANIA RODZINY ORAZ
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
NA LATA 2024-2026**

Wstęp

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r., poz. 1426 z późn. zm.) wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji, a system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacja pieczy zastępczej spoczywa m.in. na jednostkach samorządu terytorialnego, a zadania te winny być realizowane w oparciu o 3-letnie programy wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej.

Na podstawie ww. ustawy Prezydent Miasta Bielska-Białej wyznaczył Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz do organizacji pracy z rodziną (Zarządzenie Nr ON.0050.951.2011.PS Prezydenta Miasta Bielska-Białej z dnia 17 listopada 2011 r. w sprawie wyznaczenia podmiotu do realizacji zadań nałożonych ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej). W celu sprawnej realizacji ww. zadań w Ośrodku funkcjonuje Dział Pomocy Środowiskowej (DPS) oraz Dział Pieczy Zastępczej (DPZ).

Ponadto, w celu wsparcia rodzin, dzieci mogą zostać objęte opieką i wychowaniem w placówkach wsparcia dziennego. Na terenie Miasta Bielska-Białej w 2022 roku działało 14 tego typu placówek, w tym 10 placówek prowadzonych w formie opiekuńczej, 3 placówki specjalistyczne i 1 w formie pracy podwórkowej.

W latach 2021-2023 działania na rzecz rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz pieczy zastępczej realizowane były w oparciu o „Program Wspierania Rodziny oraz Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023”, przyjęty uchwałą Nr XXVI/645/2020 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 15 grudnia 2020 roku.

W latach 2021-2023 w obszarze wspierania rodziny podejmowano działania mające na celu rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, wzmocnienie roli i funkcji rodziny, przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny, analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinach zgodnie z założeniami programu. Natomiast w zakresie pieczy zastępczej prowadzono m.in. działania mające na celu: tworzenie warunków do skutecznego rozwoju systemu pieczy zastępczej w Mieście z ukierunkowaniem na formy rodzinne, podnoszenie standardu opieki nad dzieckiem przebywającym w pieczy zastępczej i świadczonych usług z zakresu pieczy zastępczej, organizowanie wsparcia pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej w drodze do samodzielności i pomoc wychowankom w realizacji Indywidualnego Programu Usamodzielnienia. Uchwałą Nr XXI/514/2020 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 25 sierpnia 2020 roku z dniem 31 grudnia 2020 roku został zlikwidowany Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Od 1 stycznia 2021 roku zgodnie z art. 95 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w Bielsku-Białej funkcjonuje 5 placówek opiekuńczo-wychowawczych, 4 placówki socjalizacyjno-interwencyjne, dla dzieci w wieku powyżej 10 roku życia oraz placówka dla młodzieży przygotowującej się do samodzielnego życia, w których zmniejszona została liczba miejsc i przewidzianych jest łącznie 64 miejsca. Uchwałami Nr XXI/515/517/519/521/523/525/2020 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 25 sierpnia 2020 roku utworzono jednostki budżetowe pod nazwą Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1, nr 2, nr 3, nr 4 i nr 5 „Słoneczny Dom” oraz Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Bielsku-Białej.

Uchwałą Nr XXX/708/2021 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 18 marca 2021 r. zostało przyjęte roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2020 rok, Uchwałą Nr XLIII/993/2022 z dnia 24 marca 2022 r. zostało przyjęte roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za rok 2021, a Uchwałą Nr LVI/1273/2023 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 23 marca 2023 r. zostało przyjęte roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2022 rok.

Z uwagi na fakt, iż z dniem 31 grudnia 2023 roku zakończy się okres realizacji „Programu Wspierania Rodziny oraz Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023”, mając na uwadze obowiązek wynikający z wyżej powołanej ustawy został opracowany „Program Wspierania Rodziny oraz Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026”.

Ocena sytuacji warunkującej program

W roku 2022 - 315 rodzin, które korzystają z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej borykała się z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Zadania związane ze wspieraniem rodziny wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizowane są od 2012r. Porównując liczbę osób objętych wsparciem w latach 2020, 2021 i 2022 w najistotniejszych obszarach jeśli chodzi o wsparcie rodziny, czyli objęcie wsparciem asystenta rodziny oraz wsparciem psychologicznym widoczna jest tendencja rosnąca, co może świadczyć o tym, iż oferta pomocy dla rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze jest niezbędna i wymaga rozwoju. Wprawdzie w 2022 roku spadła liczba skierowań wydawanych przez pracowników socjalnych i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej do Poradnictwa Specjalistycznego, jednak jest to związane z faktem, że wielu klientów Ośrodka oraz rodzin zastępczych pozostaje już od wcześniejszych lat w systematycznym wsparciu specjalistów.

L.p.	Wyszczególnienie:	2020	2021	2022
1.	Kierowanie przez pracowników socjalnych i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej rodzin do Poradnictwa Specjalistycznego Działu Pieczy Zastępczej	176	206	146
2.	Osoby objęte wsparciem psychologicznym w Poradnictwie Specjalistycznym Działu Pieczy Zastępczej	272	286	411
3.	Uczestnicy grupy wsparcia dla rodzin zastępczych	0	0	7
4.	Zatrudnieni asystenci rodziny	7	8	9
5.	Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny	112	112	142
6.	Rodziny sądowo zobowiązane do współpracy z asystentem	40	41	56
7.	Usługi dla rodzin z dziećmi	4	4	4
8.	Rodziny zastępcze objęte wsparciem psychologa w Poradnictwie Specjalistycznym Działu Pieczy Zastępczej	14	19	83
9.	Dzieci z rodzin zastępczych objęte wsparciem psychologa w Poradnictwie Specjalistycznym Działu Pieczy Zastępczej	3	32	53

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Jest formą czasowej opieki nad dzieckiem i winna trwać do chwili rozwiązania problemów w rodzinie biologicznej, będących przyczyną umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pieczka zastępcza realizowana jest w dwóch formach: rodzinnej i instytucjonalnej.

Poniższa tabela przedstawia informacje statystyczne na temat rodzinnej pieczy zastępczej w Bielsku-Białej na dzień 31 grudnia 2020/2021/2022 rok:

L.p.	Wyszczególnienie:	Ogółem		
		2020	2021	2022
1.	Rodziny zastępcze spokrewnione, z tego:	124	131	135
1.1.	z jednym dzieckiem	96	104	105
1.2.	z dwójką dzieci	21	20	24
1.3.	z trójką i więcej dzieci	7	7	6
2.	Rodziny zastępcze niezawodowe, z tego:	44	51	51
2.1.	z jednym dzieckiem	34	40	42
2.2.	z dwójką dzieci	9	10	7
2.3.	z trójką dzieci	1	1	2
2.4.	z czwórką i więcej dzieci	-	-	-
3.	Rodziny zastępcze zawodowe, z tego:	6	8	8
3.1.	z jednym dzieckiem	2	2	1

3.2.	z dwójką dzieci	2	4	5
3.3.	z trójką dzieci	1	1	2
3.4.	z czwórką i więcej dzieci	1	1	-
4.	Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne, z tego:	3	3	2
4.1.	z jednym dzieckiem	1	1	1
4.2.	z dwójką dzieci	-	1	-
4.3.	z trójką dzieci	2	1	1
4.4.	z czwórką i więcej dzieci	-	-	-
5.	Rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego	1	1	1
5.1	z jednym dzieckiem	-	-	-
5.2	z dwójką dzieci	-	-	-
5.3.	z trójką dzieci	1	1	1
6.	Rodziny zastępcze - wszystkie typy	178	194	197
7.	Rodzinne domy dziecka, z tego:	6	5	5
7.1	z czworgiem dzieci	1	3	2
7.2	z pięciorgiem dzieci	4	1	2
7.3	z sześciorgiem i więcej dzieci	1	1	1

Miasto umieszcza również dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów (są to umieszczenia wynikające głównie z pokrewieństwa dzieci z rodzinami zamieszkującymi poza Miastem Bielsko-Biała). W powyższym zakresie zawierane są z tymi powiatami stosowne porozumienia – za wyjątkiem sytuacji umieszczenia dzieci w rodzinie zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego, dzieci pozostawione bezpośrednio po urodzeniu lub dzieci, których tożsamość jest nieznaną. W roku 2020 Miasto pokryło koszty pobytu 75 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów, w 2021 r. – 79 dzieci, a w 2022 r. – 76 dzieci.

Miasto umieszczało także dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów. W powyższym zakresie zawierane były z tymi powiatami stosowne porozumienia – za wyjątkiem sytuacji umieszczenia dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego. W 2020 r. Miasto pokryło koszty pobytu 13 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów, w 2021 r. – 10 dzieci, a w 2022 r. – 9 dzieci. Od lat tendencja jest spadkowa, gdyż wszystkie dzieci zabezpieczane są na terenie naszego Miasta.

Po likwidacji w 2020 roku Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych od 1 stycznia 2021 roku na terenie Miasta funkcjonują następujące placówki:

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1 (POW nr 1) w Bielsku-Białej przy ul. Lompy 9/2, będąca placówką socjalizacyjno-interwencyjną, przeznaczona dla 14 dzieci;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 2 (POW nr 2) w Bielsku-Białej przy ul. Lompy 9/3, będąca placówką socjalizacyjno-interwencyjną, przeznaczona dla 14 dzieci;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 3 (POW nr 3) w Bielsku-Białej przy ul. Pocztovej 24/1, będąca placówką socjalizacyjno-interwencyjną, przeznaczona dla 14 dzieci;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 4 (POW nr 4) w Bielsku-Białej przy ul. Pocztovej 24/2, będąca placówką socjalizacyjno-interwencyjną, przeznaczona dla 10 dzieci;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 5 „Słoneczny Dom” (POW nr 5) w Bielsku-Białej przy ul. Cygańskiej 12, będąca placówką socjalizacyjną dla młodzieży przygotowującej się do samodzielnego życia, przeznaczona dla 12 dzieci.

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza zapewnia dziecku pozbawionemu opieki rodzicielskiej całodobową opiekę i wychowanie w formie działań interwencyjnych oraz socjalizacyjnych i zaspakaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne. W placówkach przebywają dzieci skierowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej na podstawie postanowienia sądu o umieszczeniu w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Poszczególne placówki, z uwagi na różnorodność działań, spełniają specyficzne zadania opiekuńczo-wychowawcze. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych umieszczane są głównie dzieci powyżej 10 roku życia. Na wniosek sądu Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wskazuje dla dzieci wymagających zapewnienia opieki rodzinę zastępczą,

piecza instytucjonalna dla dziecka wskazywana jest wyłącznie w przypadku braku możliwości wskazania rodziny zastępczej.

Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci skierowanych do Zespołu Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych w Bielsku-Białej w 2020 roku:

L.p.	Typ placówki	Ilość wydanych skierowań
		2020 rok
1.	Dom Dziecka - ul. Lompy 9	1
2.	Dom Dziecka - ul. Pocztowa 24	4
3.	Pogotowie Opiekuńcze - ul. Lompy 7	14
	Razem:	19

Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci skierowanych do Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Bielsku-Białej w latach 2021-2022:

L.p.	Typ Placówki	Ilość wydanych skierowań w 2021 roku	Ilość wydanych skierowań w 2022 roku
1.	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1 - ul. Lompy 9/2	7	10
2.	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 2 - ul. Lompy 9/3	1	3
3.	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 3 - ul. Pocztowa 24/1	0	3
4.	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 4 - ul. Pocztowa 24/1	4	9
5.	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 5 - ul. Cygańska 12	0	0
	Razem:	12	25

Znaczący wzrost liczby dzieci skierowanych w 2022 roku do pieczy instytucjonalnej wynika z faktu powrotu wielu jednostek, urzędów, placówek oświatowych i Sądów do pracy, która we wcześniejszych latach była ograniczona z uwagi na pandemię. W związku z powyższym wiele spraw w Sądzie zostało odwieszonych i zapadły rozstrzygnięcia w sprawach opiekuńczo-wychowawczych dotyczące umieszczeń dzieci w pieczy instytucjonalnej.

W celu wsparcia rodziny, dzieci i młodzieży z terenu Miasta Bielska-Białej działa 10 placówek wsparcia dziennego (250 miejsc), będących w strukturach Zespołu Placówek dla Dzieci i Młodzieży „Parasol” prowadzonych przez Stowarzyszenie Hajstra. Ponadto na terenie Miasta Bielsko-Biała funkcjonują cztery placówki wsparcia dziennego, których prowadzenie również zostało zlecone organizacjom pozarządowym, tj.: Charytatywnemu Stowarzyszeniu Opiekuńczo-Wychowawczemu „Ignis” oraz Towarzystwu Psychoprofilaktycznemu Oddział Bielsko-Biała.

Zespół Placówek dla Dzieci i Młodzieży „Parasol” organizuje opiekę i wychowanie w placówkach poprzez: organizację czasu wolnego i rozwoju zainteresowań dzieci z zakresu zajęć rekreacyjnych, sportowych, muzycznych, plastycznych, tanecznych, teatralnych, turystycznych, prowadzi zajęcia z zakresu zdrowego stylu życia, rekreacyjne i sportowe, realizuje programy profilaktyczne m. in. z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy, w tym rówieśniczej, prowadzi zajęcia socjoterapeutyczne, korekcyjne i kompensacyjne, organizuje imprezy okolicznościowe oraz integracyjne. Zajęcia opiekuńczo-wychowawcze i edukacyjne skierowane są do dzieci i młodzieży oraz ich rodziców i opiekunów faktycznych. Zespół Placówek dla Dzieci i Młodzieży „Parasol” dużą wagę przywiązuje do współpracy środowiskowej, utrzymuje stały kontakt z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, monitoruje rodziny, w których występują problemy. Zapewnia opiekę i profesjonalne wsparcie pedagogiczne i psychologiczne, pomoc logopedyczną. W trakcie pobytu w placówkach dzieci uzyskują pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, rozwój zainteresowań, pomoc w rozwiązaniu trudnych sytuacji, a także dożywianie i edukację żywieniową. W ramach pracy streetworkerskiej organizuje animacje społeczno-kulturalne w różnych rejonach Miasta,

które mają na celu integrację, aktywizowanie oraz wskazanie alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież.

Świetlica Socjoterapeutyczna „Ignis” dysponuje 40 miejscami, swoją działalnością wspiera rodziny, w szczególności przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez objęcie dzieci i młodzieży dodatkową opieką i wychowaniem, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową. Świetlica umożliwi podopiecznym racjonalny sposób wykorzystania czasu wolnego, rozwój ich zdolności i umiejętności, zmniejszenie niedożywienia, nadrobienie zaległości szkolnych przez pomoc w nauce i udział w zajęciach kompensacyjno-wyrównawczych, wyrobienie umiejętności życiowych, kompetencji społecznych oraz nawyków higieniczno-zdrowotnych i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. W tym celu realizuje spotkania socjoterapeutyczne, programy profilaktyczno-wychowawcze z zakresu profilaktyki uzależnień, treningi umiejętności społecznych, zapewnia opiekę pedagogiczną i psychologiczną. Zajęcia uatrakcyjniane są warsztatami rękodzieła, modelarskimi, teatralnymi, kulturalnymi, ekologicznymi i wyjazdami w ciekawe miejsca. Świetlica realizuje imprezy okolicznościowe, półkolonie zimowe i letnie.

Towarzystwo Psychoprofilaktyczne Oddział Bielsko-Biała prowadzi placówki wsparcia dziennego: „Ulicę Kreatywną”- placówkę wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej, dysponującą 84 miejscami, „Ulicę Kreatywną-Klub”- placówkę wsparcia dziennego w formie pracy opiekuńczej, dysponującą 20 miejscami oraz „SIXT Wam”, która obejmuje wsparciem ponad 40 dzieci i młodzieży. Towarzystwo Psychoprofilaktyczne swoją działalnością wspiera całe rodziny poprzez objęcie dzieci i młodzieży dodatkową opieką i wychowaniem w trosce o ich harmonijny rozwój i samodzielność życiową, a rodziców i opiekunów wspomaga w wychowaniu dzieci. W ramach Ulicy Kreatywnej organizowane są animacje podwórkowe, prace zespołu interwencyjnego, działalność wychowawcza, warsztaty, wyjazdy, wycieczki integracyjne, spotkania, akcje na rzecz społeczności lokalnych, douczanie i pomoc w nauce, pracę z rodzicami, poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, prawne oraz terapeutyczne i superwizję. Praca podwórkowa prowadzona jest przez pedagogów - streetworkerów w stałych miejscach Miasta i oprócz animacji polega na obserwacji i bieżącej diagnozie środowiska, reagowaniu na bieżące potrzeby uczestników. W ramach pracy podwórkowej prowadzone są zespoły interwencyjne skierowane do młodzieży dorastającej. Praca podwórkowa skierowana jest na budowanie relacji z młodymi ludźmi dla których ulica jest miejscem spędzania wolnego czasu. W Klubie w ramach zajęć dzieci odrabiają zadania domowe, kształtują kompetencję, uczestniczą w warsztatach plastycznych, kulinarnych, fotograficznych, teatralnych i zajęciach profilaktycznych. W placówce „SIXT Wam” prowadzone są zajęcia mające na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez konsultacje pedagogiczne i psychologiczne, pomoc w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych dzieci i młodzieży oraz ich rodzin. Placówka oferuje również swoim podopiecznym organizację czasu wolnego, warsztaty kulinarne, plastyczne, sportowe, taneczne, komputerowe, zajęcia i zabawy rekreacyjno - sportowe oraz animacje podwórkowe.

Poniższa tabela przedstawia liczbę miejsc w placówkach wsparcia dziennego w latach 2020 – 2022.

L.p.		2020	2021	2022
1.	ilość placówek	15	16	14
2.	ilość miejsc	524	554	504

I. Cele Programu

Cel strategiczny 1

Przywrócenie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze zdolności do prawidłowego wypełniania tych funkcji

Podstawowym prawem dziecka jest prawo do wychowywania się w rodzinie. Kiedy rodzina przeżywa poważne trudności i nie ma możliwości uzyskania wsparcia pogłębia to jej trudną sytuację i może spowodować, iż przestanie spełniać swe funkcje i nie będzie odpowiednim miejscem do wychowywania dzieci. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-

wychowawcze. Ustawa określiła także, iż wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem. Stąd działania nakierunkowane są na współpracę z rodziną przy wykorzystaniu zasobów własnych rodziny i źródeł wsparcia zewnętrznego, a aby było to możliwe konieczne jest nie tylko wzmacnianie i wydobywanie potencjału rodzin ale i budowanie systemu wsparcia zewnętrznego dla rodzin (ośrodki wsparcia, poradnictwo, usługi itp.).

Cele szczegółowe:

1. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo-wychowawcze.

- 1) Kierowanie rodzin do Poradnictwa Specjalistycznego Działu Pieczy Zastępczej oraz placówek udzielających pomocy psychologicznej i prawnej.
- 2) Udzielanie pomocy psychologicznej dla osób zgłaszających się do Poradnictwa Specjalistycznego Działu Pieczy Zastępczej.
- 3) Usługi dla rodzin z dziećmi w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne.
- 4) Edukacja rodziców biologicznych celem podniesienia ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.
- 5) Objęcie rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze wsparciem asystenta rodziny.
- 6) Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.
- 7) Organizowanie superwizji kadr realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny.
- 8) Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej i logopedycznej podopiecznym placówek wsparcia dziennego i ich rodzinom.
- 9) Wzmacnianie więzi i budowanie właściwych relacji w rodzinie, poprzez realizację warsztatów dla rodziców i dzieci – podopiecznych placówek wsparcia dziennego.
- 10) Objęcie rodzin, których dzieci zostały umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej wsparciem pracowników placówek (psycholog, pedagog, terapeuta, wychowawcy).

2. Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny.

- 1) Organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji.
- 2) Objęcie dzieci z rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocą w opiece i wychowaniu w ramach placówek wsparcia dziennego.
- 3) Objęcie dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej pomocą psychologiczną, terapeutyczną i wychowawczą ze strony pracowników placówki.
- 4) Wspieranie rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze poprzez rodziny wspierające.
- 5) Animacje społeczno-kulturalne w środowisku realizowane przez placówki wsparcia dziennego.

3. Analiza sytuacji rodzin i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinach.

- 1) Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
- 2) Przeprowadzanie wywiadu środowiskowego w przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Cel strategiczny 2:

Tworzenie warunków do skutecznego rozwoju systemu pieczy zastępczej w mieście Bielsko-Biała z ukierunkowaniem na formy rodzinne.

Pieczna zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Podejmując działania na rzecz dziecka pozbawionego opieki i wychowania przez rodziców należy mieć na względzie podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do wychowania w rodzinie a w razie konieczności wychowania dziecka poza rodziną – do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka.

Cele szczegółowe:

1. Podnoszenie standardu systemu opieki nad dzieckiem przebywającym w pieczy zastępczej i rozwój pieczy zastępczej rodzinnej.

- 1) Organizowanie kampanii społecznych promujących rodzicielstwo zastępcze.
- 2) Prowadzenie naboru kandydatów na rodziny zastępcze i postępowań kwalifikacyjnych.
- 3) Organizowanie i finansowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze oraz szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.
- 4) Zapewnienie wsparcia dla rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka w osobie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, grupy wsparcia, superwizji, rodzin pomocowych, wolontariuszy i szkoleń mających na celu podnoszenie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.
- 5) Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz pomocy prawnej w szczególności z zakresu prawa rodzinnego dla rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.
- 6) Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej i w rodzinnym domu dziecka.
- 7) Dofinansowanie do wypoczynku dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka.
- 8) Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo.
- 9) Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo.
- 10) Przyznawanie środków finansowych na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym rodzinom zawodowym, niezawodowym lub rodzinnym domom dziecka.
- 11) Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym zamieszkiwanym przez rodzinę zastępczą zawodową lub rodzinny dom dziecka.
- 12) Pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka.
- 13) Finansowanie wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka.
- 14) Finansowanie wynagrodzenia dla osób zatrudnionych do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w rodzinach zastępczych zawodowych, niezawodowych oraz rodzinnych domach dziecka.
- 15) Finansowanie pobytu dzieci pochodzących z terenu Miasta w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów.
- 16) Powoływanie rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka.
- 17) Współpraca ze środowiskiem lokalnym i organizacjami pozarządowymi.

2. Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej.

- 1) Organizowanie i finansowanie szkoleń dla kadr realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
- 2) Organizowanie superwizji kadr realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
- 3) Zapewnienie zatrudnienia odpowiedniej liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (zgodnie z normami w tym zakresie).

Cel strategiczny 3:

Organizowanie wsparcia pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej w drodze do samodzielności.

Osoby usamodzielniane opuszczające, często po wielu latach pieczę zastępczą, muszą zmierzyć się z szeregiem problemów i trudności, tj. zerwane więzi z rodzicami i rodzeństwem, brak mieszkania, brak pracy, brak umiejętności poruszania się na rynku pracy oraz załatwiania spraw w różnego rodzaju instytucjach, brak środków utrzymania.

W związku z tym, zadaniem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej jest m.in. wspieranie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej w celu prawidłowego ich funkcjonowania i pełnienia określonych ról społecznych.

Cel szczegółowy:

1. Pomoc wychowankom pieczy zastępczej w realizacji Indywidualnych Programów Usamodzielnienia.

- 1) Przyznawanie pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie.
- 2) Udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych, wspomaganych usamodzielnianym wychowankom i specjalistycznego wsparcia w mieszkaniu treningowym, wspomagany.
- 3) Udzielanie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia – doradztwo.
- 4) Zapewnienie pomocy prawnej, psychologicznej, pedagogicznej i terapeutycznej.

II. Harmonogram realizacji Programu

Planowane działania realizowane będą w okresie trzyletnim obejmującym lata 2024-2026, zgodnie z harmonogramem, który przedstawia poniższa tabela.

LP.	ZADANIE	REALIZATOR	DATA REALIZACJI I ZAKRES			MIERNIKI
		MOPS, POW, podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego, NGO, PPP,	2024	2025	2026	
Cel strategiczny 1:						
1.	Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych przez rodziny przeżywające trudności w tym obszarze, wzmocnienie roli i funkcji rodziny.					
1)	Kierowanie rodzin do Poradnictwa Specjalistycznego Działu Pieczy Zastępczej oraz placówek udzielających pomocy psychologicznej i prawnej.	MOPS, podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego, PPP, NGO	Wydawanie skierowań dla rodziców i dzieci wymagających wsparcia specjalistycznego i kierowanie wg potrzeb			liczba skierowań
2)	Udzielanie pomocy psychologicznej dla	MOPS	wg potrzeb			liczba osób korzystających

	osób zgłaszających się do Poradnictwa Specjalistycznego.			z pomocy specjalistycznej
3)	Usługi dla rodzin z dziećmi w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne.	MOPS	wg potrzeb	liczba rodzin objętych usługami
4)	Edukacja rodziców biologicznych celem podniesienia ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.	MOPS, POW, podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego, PPP, NGO	Kierowanie rodziców biologicznych na szkolenia podnoszące ich kompetencje opiekuńczo-wychowawcze	liczba rodzin objętych szkoleniem
5)	Objęcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze wsparciem asystenta rodziny.	MOPS	Umożliwienie każdej rodzinie przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze uzyskanie wsparcia asystenta rodziny	liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
6)	Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, organizowanie superwizji dla pracowników.	MOPS	Superwizje, szkolenia i konferencje dotyczące pracy z rodzinami i dziećmi	liczba szkoleń i uczestniczących w nich pracowników
7)	Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej podopiecznym placówek wsparcia dziennego i ich rodzinom.	podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego	wg potrzeb	liczba rodzin, liczba dzieci
8)	Wzmacnianie więzi i budowanie właściwych relacji w rodzinie, poprzez realizację warsztatów dla rodziców i dzieci-podopiecznych placówek wsparcia dziennego.	podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego	wg planu	liczba warsztatów i uczestników
9)	Objęcie rodzin, których dzieci zostały umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej	POW nr 1, POW nr 2, POW nr 3, POW nr 4, POW nr 5	wg potrzeb	liczba rodzin objętych wsparciem

	wspieraniem pracowników placówek (psycholog, pedagog, terapeuta, wychowawca).			
2.	Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny.			
1)	Organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji.	MOPS, NGO	Organizowanie grupy wsparcia dla rodziców, młodzieży i dla rodzin zastępczych i innych grup edukacyjnych w miarę potrzeb	liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia
2)	Objęcie dzieci z rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocą w opiece i wychowaniu w ramach placówek wsparcia dziennego.	podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego	wg potrzeb	liczba dzieci objętych wsparciem placówek
3)	Objęcie dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej pomocą psychologiczną, terapeutyczną i wychowawczą ze strony pracowników placówki.	POW nr 1, POW nr 2, POW nr 3, POW nr 4, POW nr 5,	wg potrzeb	liczba dzieci objętych pomocą
4)	Wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze poprzez rodziny wspierające.	MOPS	Tworzenie warunków do powstania i działania rodzin wspierających	liczba powołanych rodzin wspierających
5)	Działania animacyjne w środowisku, w ramach prowadzonej przez wyznaczone placówki wsparcia dziennego pracy podwórkowej.	podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego	wg planu	liczba dzieci uczestniczących w animacji, nie objętych wsparciem wyznaczonych placówek wsparcia dziennego

6)	Realizacja rekomendowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych z zakresu profilaktyki alkoholowej, przeciwdziałania narkomanii i używania substancji psychoaktywnych, profilaktyki przemocy, a także kształtowania pozytywnych nawyków zdrowotnych.	podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego	wg planu	liczba spotkań/ warsztatów
3.	Analiza sytuacji rodzin i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie.			
1)	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	MOPS, POW nr 1, POW nr 2, POW nr 3, POW nr 4, POW nr 5, podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego	Monitorowanie sytuacji dzieci, podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji wystąpienia zagrożenia, inne działania wg potrzeb	liczba monitorowanych rodzin
2)	Przeprowadzanie wywiadu środowiskowego w przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze.	MOPS	wg potrzeb	liczba przeprowadzonych wywiadów

Cel strategiczny 2:

1.	Podnoszenie standardu systemu opieki nad dzieckiem przebywającym w pieczy zastępczej i rozwój pieczy zastępczej rodzinnej.			
1)	Organizowanie kampanii społecznych promujących rodzicielstwo zastępcze.	MOPS, NGO	Prowadzenie działań na rzecz rodzicielstwa zastępczego edukacyjnych i promujących.	liczba i forma kampanii społecznych
2)	Prowadzenie naboru kandydatów na rodziny zastępcze.	MOPS, NGO	Prowadzenie na bieżąco działań promujących.	liczba pozyskanych kandydatów
3)	Organizowanie i finansowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze oraz szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.	MOPS	wg potrzeb, zgodnie z obowiązującymi przepisami	liczba przeprowadzonych szkoleń, koszt szkoleń
4)	Zapewnienie wsparcia dla rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka w osobie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, grupy wsparcia, superwizji, rodzin pomocowych, wolontariuszy i szkoleń.	MOPS	wg zgłaszanych potrzeb	liczba rodzin objętych pomocą i wsparciem w podziale na formy
5)	Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz pomocy prawnej w szczególności z zakresu prawa rodzinnego dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.	MOPS	wg zgłaszanych potrzeb	liczba rodzin objętych pomocą

6)	Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej i w rodzinnym domu dziecka.	MOPS	dla każdego dziecka – wg obowiązujących przepisów	liczba dzieci, koszt
7)	Dofinansowanie do wypoczynku dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka.	MOPS	do wysokości kosztu, nie więcej niż 1000 zł, przyznane decyzją 1x w roku (na podstawie przedłożonych rachunków i faktur imiennych dotyczących wypoczynku dziecka)	liczba dzieci, koszt
8)	Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo.	MOPS	wg zgłaszanych potrzeb, po ich zweryfikowaniu przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	liczba dzieci, koszt
9)	Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo.	MOPS	wg zgłaszanych potrzeb, po ich zweryfikowaniu przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	liczba dzieci, koszt
10)	Przyznawanie i finansowanie środków finansowych na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym.	MOPS	dla rodzin zastępczych niezawodowych wychowujących co najmniej 3 dzieci, nie więcej niż 2 tys. zł. na kwartał, zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, dla rodzin zastępczych zawodowych - wg poniesionych kosztów, zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, dla rodzinnych domów dziecka - wg poniesionych kosztów, zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie	liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, koszt

11)	Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym zamieszkiwanym przez rodzinę zastępczą zawodową lub rodzinny dom dziecka.	MOPS	wg przedłożonych faktur, nie więcej niż 10 000 zł, 1x w roku	liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, koszt
12)	Pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka.	MOPS	wg zgłaszanych potrzeb, nie więcej niż 2 000 zł, 1x w roku	liczba rodzinnych domów dziecka, koszt
13)	Finansowanie wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka.	MOPS	wg zawartych umów	liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, koszt
14)	Finansowanie wynagrodzenia dla osób zatrudnionych do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w rodzinach zastępczych zawodowych, niezawodowych oraz rodzinnych domach dziecka.	MOPS	wg zawartych umów	liczba osób zatrudnionych, koszt
15)	Finansowanie pobytu dzieci pochodzących z terenu Miasta w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów.	MOPS	Zgodnie z zawartymi Porozumieniami	liczba dzieci, za które Miasto ponosiło wydatki w danym roku, koszt

16)	Powoływanie rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka.	MOPS	Powołanie kolejnych 5 rodzin zastępczych zawodowych i 3 rodzinnych domów dziecka	Powołanie kolejnych 5 rodzin zastępczych zawodowych i 3 rodzinnych domów dziecka	Powołanie kolejnych 5 rodzin zastępczych zawodowych i 3 rodzinnych domów dziecka	liczba utworzonych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka
17)	Współpraca ze środowiskiem lokalnym i organizacjami pozarządowymi.	MOPS, NGO	na bieżąco, wg potrzeb			liczba podjętych działań
2.	Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej.					
1)	Organizowanie i finansowanie szkoleń dla kadr realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej.	MOPS, POW nr 1, POW nr 2, POW nr 3, POW nr 4, POW nr 5, podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego	wg zgłaszanych potrzeb, nie mniej niż 1x w roku			liczba szkoleń, liczba osób przeszkolonych, koszt
2)	Organizowanie superwizji kadr realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.	MOPS, POW nr1, POW nr 2, POW nr 3, POW nr 4, POW nr 5, podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego	wg zgłaszanych potrzeb			liczba spotkań
3)	Realizacja programów terapeutycznych podnoszących standard opieki i wychowania podopiecznych instytucjonalnej pieczy zastępczej.	POW nr 1, POW nr 2, POW nr 3, POW nr 4, POW nr 5	wg potrzeb			liczba zrealizowanych programów
4)	Zapewnienie zatrudnienia odpowiedniej liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z normami w tym zakresie.	MOPS	(1 koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na 15 rodzin)			liczba zatrudnionych koordynatorów, liczba rodzin przypadająca na 1 koordynatora
Cel strategiczny 3:						

1.	Pomoc wychowankom pieczy zastępczej w realizacji Indywidualnych Programów Usamodzielnienia.			
1)	Przyznawanie pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie.	MOPS	wg obowiązujących przepisów	liczba osób objętych poszczególnymi formami pomocy, koszt
2)	Udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych, wspomaganych usamodzielnianym wychowankom i specjalistycznego wsparcia w mieszkaniu treningowym, wspomagany.	MOPS	wg indywidualnego programu usamodzielnienia i potrzeb usamodzielnianych wychowanków	liczba osób objętych pomocą
3)	Udzielanie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia – doradztwo.	MOPS	wg indywidualnego programu usamodzielnienia	liczba osób objętych pomocą
4)	Zapewnienie pomocy prawnej i psychologicznej.	MOPS	wg zgłaszanych potrzeb	liczba osób objętych pomocą

Realizacja Programu Wspierania Rodziny oraz Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026 opiera się o następujące źródła finansowania:

1. środki własne Miasta,
2. dotacje z budżetu państwa,
3. środki pomocowych funduszy Unii Europejskiej,
4. darowizny.

III. Monitoring realizacji zadania

Realizacja zadań określonych w 3-letnim programie wspierania rodziny oraz rozwoju pieczy zastępczej podlegać będzie corocznej ocenie. Ocena realizacji sporządzona będzie w formie sprawozdania, które przedkładane będzie Radzie Miejskiej.

Sprawozdanie stanowić będzie również podstawę do dokonywania ewentualnych zmian w planowanej realizacji zadań na lata następne. Przyjęty uchwałą Rady Miejskiej program będzie jedną z podstaw konstruowania budżetu na realizację zadań związanych ze wsparciem rodziny i rozwojem pieczy zastępczej.